

חסר השכלה כללית, אבל בעל יכולת הסתגלות יוצאת מן הכלל. פגשתי בו שוב באשדות יעקב וראיתי אותו עובד שם בענפים שונים ומשונים; בכל מקום בו עבד הוא הופיע כותיק בענף ומומחה - כולל הז'רגון המקצועי: ברפת, כעוזר לרופא שיניים, במאפיה - בכל מקום ידע לשחק את בעל המקצוע הותיק. שנים אחר כך ראיתי כמנהל ראשי של סניף TWA בתל-אביב ומשם כנראה התפרפר מעבר לים. ידע מעמיק ומהימנות יתכן ולא היו מתכונותיו הבולטות, אבל בעיות קיום לא היו לו אף פעם... יש גם אנשים שהם פחות ברניים בחיפוש אחרי פרנסה. היה זוג, גם כן מההכשרה ההולנדית, שבשנים הראשונות אחרי עלייתם ארצה מכרו נקניקיות חמות ליד תיאטרון "הבימה" בתל-אביב. מעטים מאוד בחוג המכרים שלנו היו מוכנים להתפרנס מרוכלות או מסחר. למה בעצם? מה הרתיע אותנו - הכרה רעיונית או מודעות מעמדית?

גם אם אני מנסה לתאר את האווירה ומצבי הרוח של השנתיים הראשונות בצורה מאוד כללית, מובן שגם אני הייתי מעורה בכל מה שסביבי והדברים נגעו גם בי באופן אישי. הכרתי את נני ומשפחתה בשבועות הראשונים להיותי בקבוץ "מחר" ובפסח 1940 החלטנו לבקש חדר זוגי. חוג המכרים של שנינו לא כל כך התלהב מהתקשרותנו - למה בעצם עד היום איני יודע. נכון, היינו מנוגדים באופי, אך בכך לא היינו יחידים. נני תמיד הייתה הפעילה בינינו, בוועדות בקבוץ, במועצת הפועלות במושב. נדמה היה לי שהכירה כל אחד וכל אחד הכיר אותה. ממרחק זיהתה בבכי של ילד ומי הוא. עקרונותיה היו מוחלטים ותמיכתה ברעיון בלתי מסויגת; כשבהפגנה הגדולה, נגד הספר הלבן הבריטי, אנשי בית"ר ניסו לפגוע בדגל האדום של קבוץ "העוגן", נני נמצאה באמצע הקטטה, אם כי הצדק לא היה כל כך עם "העוגן", מאחר והתחייבו מלכתחילה, ככולם, להימנע מהנפת דגלים. תמיד עמדתי בפה פעור עקב כשרונה ליצור מגעים, בקלות רבה כל כך, עם אנשים.

אושר לנו אהל משפחתי. תיבת תפוזים אחת או שתיים, כד חרס, שמצאנו ושימש לנו כאגרסל (דבר שלא עמד בביקורת מומחי עיצוב דירה קיבוצית בקבוץ "מחר"). כעבור חודשים מספר אף עברנו לחדר צרף בגודל 3*3, עם קירות בעובי ס"מ אחד. איני זוכר אם גם זכינו בארון בגדים, אך עוד זמן רב התגלגלה מזוודה מתחת למיטה הסוכנותית.

חווינו את החוויה המפוקפקת של הפסקת ההריון הראשון במתכונת שתוארה למעלה - עם סיבון שליווה את נני במשך שנים רבות. ההוצאות היו על חשבוננו בלבד (תמיד היו לי, משום מה, כמה לירות סטרלינג בכיס ואיני זוכר שהוצאנו אותן לדבר מה אחר פרט להפלות - בסה"כ שלוש).

והתחלנו להתלבט על המשך דרכנו בקבוץ "מחר", כל אחד מנימוקים משלו, לאו דווקא זהים. כאן - חיכוכים בעבודה, שם - תחושת קיפוח בסיזור העבודה - בעצם רק חיפוש אחר נימוקים לברוח מהמסגרת, כי צר לנו המקום!

בארץ טיילנו כבר ביחד. את ירח הדבש בילינו בכבישים - זה היה פירושו של "טיול", בעיקר לאור מצבנו הפיננסי. 'מה איכפת, לא איכפת, בכפרים אלינה' - לטייל, כלומר לנסוע בטרמפ ולבקר מכרים בקבוצים, בעמקים, בשרון ובגליל - מה שהיו גבולות ההתיישבות העובדת. לבקר מכרים או חברים בקבוצים אחרים, ללא הודעה מוקדמת - איש לא שאל אם הזמן מתאים, כל ההפתעות האלו היו הדדיות. כך יכול היה הקיבוצניק לצאת קצת ולנשום אוויר אחר בחדר אוכל שונה, בתפריט שהיה אולי במיל יקר מהרגיל בבית. לישון כ'פרימוסי' ולשבת בערב על כר הדשא ולשמוע את רכילות המקום, או אפילו מהנעשה בקיבוץ הגדול והגדל. לאמיתו של דבר לא יצאנו מהמסגרת. שכחנו שבעצם קיים בחוץ עולם אחר, שאין לנו חלק בו ובתוכו היינו רק מיעוט. שכחנו שיש דבר כזה כמו משק בית משפחתי עם מטבח פרטי, ללא חדר אוכל. לצאת, זה לראות קיבוץ אחר, ללמוד מבעיותיו ולנשום לרווחה ולדעת, שצרות יש בכל מקום.

כך הגעתי עם נני למשקים המובילים בקיבוץ המאוחד. ליגור הגדולה, ההומה אדם, בה איש לא הכיר את רעהו. לגבת המבוססת, שם אכלו שמנת וברינזה לארוחת הבוקר. ולעין חרוז - גולת הכותרת, אם הקבוץ ומשכן לאישי תנועה ידועים כציזלינג, ליבנה, לוויטה וכמובן טבנקין.